

Lisa Enarsson
Planhandläggare
Telefon 08-508 28 982, 076-122 89 82
lisa.enarsson@miljo.stockholm.se

Till
Miljö och hälsoskyddsnämnden

FÖRSLAG TILL VISION JÄRVA 2030 - JÄRVALYFTET

Remiss från Kommunstyrelsen, Bostads och integrationsroteln Dnr 2070/2008.

Förslag till beslut

- 1 Vision Järva tillstyrks under förutsättning att
 - ambitionen gällande energieffektiva byggnader ökar
 - bussgatan över Igelbäckens kulturresevat utgår
 - att de fritidsaktiviteter som planeras i reservatet förläggs till kantzonerna och i anslutning till de befintliga gårdarna
- 2 Justera beslutet omedelbart.

Gunnar Söderholm

Gustaf Landahl

Sammanfattning

Stadsledningskontoret har utarbetat ett förslag till Vision Järva 2030. Kommunstyrelsen har skickat visionen på remiss för synpunkter senast den 28 oktober 2008.

Miljöförvaltningen har fått förlängning till nämndmötet den 18 november med begäran om omedelbar justering.

Området omfattar stadsdelarna i norra och södra Järva, Akalla, Husby, Kista, Hjulsta, Tensta och Rinkeby samt Järva friområde där Igelbäckens kulturresevat ligger. Målet är att skapa en positiv social och ekonomisk utveckling som gör Järva till ett område dit många vill flytta och stanna kvar.

Förvaltningen anser att det är bra att staden tar ett övergripande ansvar för en hållbar utveckling i Järva men att miljöfrågorna i visionen borde utvecklas ytterligare. Den föreslagna bussgatan genom Igelbäckens kulturresevat anser förvaltningen inte är förenlig med reservatets syfte. Förvaltningen är positiv till fler aktiviteter i reservatet men

dessa borde förläggas i kantonerna där det är möjligt att ordna med parkering och bussförbindelser. Ett äventyrsbad skulle passa i Spångadalen mellan Rinkeby och Tensta.

Planeringen av nya byggnader i området måste ske med varsamhet så att naturvärden och rekreativa ytor tillvaratas. Vid all ombyggnation och nybyggnation bör området klimatanpassas och byggnaderna bli energieffektiva.

Bakgrund

Stadsledningskontoret har i samarbete med Stadsbyggnadskontoret, Exploateringskontoret, Trafikkontoret och berörda stadsdelsförvaltningar, utarbetat ett förslag till Vision Järva 2030. Kommunstyrelsen har skickat visionen på remiss för synpunkter senast den 28 oktober 2008. Miljöförvaltningen har fått förlängning till nämndmötet den 18 november med begäran om omedelbar justering.

VISION JÄRVA 2030

Järvalyftet leds och samordnas av kommunstyrelsen genom en politisk styrgrupp, en tjänstemannastyrgrupp och en politisk referensgrupp i Järvastadsdelarna. En projektledare på SLK samordnar arbetet. Förslaget ska ses som ett underlag och inspiration till en bred dialog och diskussion med remissinstanser men framförallt boende och verksamma kring Järva. Området omfattar stadsdelarna i norra och södra Järva, Akalla, Husby, Kista, Hjulsta, Tensta och Rinkeby samt Järva friområde där Igelbäckens kulturresevat ligger. Målet är att skapa en positiv social och ekonomisk utveckling som gör Järva till ett område dit många vill flytta och stanna kvar. Fyra målområden har identifierats:

- Bra boende och mer varierad stadsmiljö
- Trygghet i vardagen
- Stärkt utbildning och bra språkundervisning
- Fler jobb och ökat företagande

Järvalyftet omfattar allt från sociala frågor till en bra stads- och boendemiljö. I den fysiska planeringen av området har nio teman föreslagits;

- Aktivera Järva friområde och stärk kopplingen till stadsdelarna
- Bygg nytt i strategiska lägen
- Länka samman stadsdelar
- Koppla ihop gatunätet - där det gör nytta
- Utveckla de centrala stråken
- Respektera och utveckla värden i befintlig bebyggelse

- Bryt trafiksepareringen där det gör nytta
- Gör gångvägnätet tydligare
- Använd ny bebyggelse för att stärka stadsdelarnas identitet.

Förslaget finns tillgängligt under www.stockholm.se/jarvalyftet.

IGELBÄCKENS KULTURRESERVAT

Stadsdelarna som ingår i Järvalyftet ligger kring Igelbäckens kulturresevat som Stockholms stad inrättade 2006 på Järvafältet. Syftet med reservatet är att för framtiden bevara ett rikt kulturlandskap som har stort värde för friluftslivet samt en nyckelfunktion i den regionala grönstrukturen för Stockholms biologiska mångfald. I reservatets syften poängteras också att området ska fortsätta utgöra en del av en regional grönkil, Järvakilen. Genom Järvafältets dalgång rinner Igelbäcken, som är ett viktigt nav i Järvakilen. Bäckan länkar samman grönområden i Sollentuna och Järfälla genom Stockholm och Sundbyberg ned mot Solna. Utvecklingsmöjligheterna av fältet som mötesplats bygger på att det öppna och sammanhållna landskapet i sin helhet förblir intakt. I Kulturresevatet är markanvändningen lagreglerad och det finns en fastställd skötselplan.

Tillrinningsområdet och stranden kring Igelbäcken är klassade som ekologiskt särskilt känsliga områden. Igelbäcken är känd för förekomsten av den i Sverige sällsynta fisken grönling. En tredjedel av den naturliga tillrinningen är avledd vilket innebär att Igelbäcken tidvis har vattenbrist. Tidigare har bäcken slingrat sig i dalgången, men den rätades ut under gångna sekel för att vinna odlingsmark.

Miljön i hela kulturresevatet är gynnsam för groddjur, stråket mellan Akalla och Tensta har goda förutsättningar för barrskogsarter och området vid Hjulsta för eklevande arter. Under 2007 har staden anlagt två våtmarker nära Igelbäcken; Skogvaktarkärret i sydost och Hästa groddamm i väster. Vid Skogvaktarkärret finns en nybyggd brygga och ett vindskydd med utsikt över vattnet. Dammarna har redan visat sig gynna fågelliv och groddjur och gör reservatet mer spännande som utflyktsmål.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen anser att det är bra att staden tar ett övergripande ansvar för en hållbar utveckling i Järva. Det är viktigt att de boende och verksamma får ett reellt inflytande för hur området ska utvecklas i framtiden. Tyngdpunkten i visionen ligger på sociala frågor vilket är en viktig fråga i området men förvaltningen anser att även miljöfrågorna är väsentliga i området och dessa borde utvecklas ytterligare.

NATURMARK, VATTEN OCH REKREATION

I visionen står att syftet med kulturresevatet var att reservera det för fritidsaktiviteter. Detta är en del av syftet men de aktiviteter som förläggs i resevatet måste samexistera med kultur och naturvärdena. Förvaltningen anser inte att den föreslagna bussgatan med transportkrävande aktiviteter som konsertarena och äventyrsbad som en barriär mitt i den smalaste delen av grönkilen är förenligt med resevatets syfte. Förvaltningen befarar att konsertarenan och äventyrsbadet kommer att innebära andra transporter än enstaka bussar och att ett behov av parkeringsytor kommer att uppstå i närhet till aktivitetslokalerna liksom det gör vid alla andra äventyrsbad och evenemangsarenor. En bussgata ser förvaltningen som ett illa dolt första steg till att etablera en lokalgata över fältet. Det är uppenbart att den sk bussgatan även behövs för angöring och transporter till skisserade evenemang. Däremot ser förvaltningen positivt på en bra gång och cykelförbindelse över fältet mellan överdäckningen i Rinkeby och Kista. En bussförbindelse till Kista via Kymplingelänken kan med fördel ha en busshållsplats vid överdäckningen och övriga entréer.

Förvaltningen anser att både äventyrsbad och evenemangsarena är bra förslag som behövs i området men att dessa i enlighet med resevatsbeslutet placeras företrädesvis i de yttre delarna och i anslutning till de befintliga gårdarna. Äventyrsbadet skulle passa utmärkt i Spångadalen mellan Rinkeby och Tensta. Där skulle det knyta samman dessa stadsdelar och öka attraktiviteten och områdets identitet utan att påverka grönkilens naturvärden. Ett mindre bad för små barn, en plaskdamm, skulle kunna prövas vid Eggeby gård.

Förvaltningen anser att indelningen för Järva friområde ska följa SBK:s ”Inriktningsprogram för Järva friområde” från 2002:

- aktivitetsstråk i kantonerna, med ytor för odling och lek och mötesplatser för bad, sport och evenemang. Nya evenemangsplatser förläggs i första hand till de gårdar som har liknande verksamhet.
- kulturpark centralt kring Igelbäcken, med fokus på friluftaktiviteter och naturpedagogik.

I visionen föreslås att naturparken ska vara i öster där vistelsevärdet är begränsat och att området ska ha karaktären av visuell orördhet. Förvaltningen menar att området är värdefullt för friluftslivet men relativt bullerstört, vilket kunde minska med bullerskyddsåtgärder. Förvaltningen anser däremot friområdets centrala del som består av ett spännande kulturlandskap med 1000-åriga anor, våtmarker och Igelbäcken också bör utvecklas till ett lättillgängligt område för människor att vistas i. Visionen skulle vinna på att lyfta fram detta naturområde kring Igelbäcken. En meandring av Igelbäcken som den ursprungligen var skulle öka attraktiviteten och upplevelsevärdet. Det skulle även gynna Grönlingen och de andra fiskarterna i bäcken. För att öka tillrinningen till Igelbäcken anser förvaltningen att hårdgjorda ytor i tillrinningsområdet borde minska och gårdsdagvatten från bebyggelsen borde ledas dit. Skyltar med information om de natur-

och kulturhistoriska värdena bör sättas upp och broschyrer med guidningar tas fram på olika språk för att locka fler förskolor, skolor och lokalbefolkningen ut i naturen.

Förvaltningen anser att det är bra att, som visionen föreslår, utveckla ett antal nya entréer till reservatet, med information, parkering och grillmöjligheter. Ur rekreationssynpunkt skulle det vara bra med en fotbollsplan vid exempelvis överdäckningen i Rinkeby. För att anpassa den till miljön bör den i så fall ha naturgräs och placeras så att värdefull natur bevaras. Planen bör vara öppen för spontanidrott. Från entrépunkterna skulle uppmärksamma motionsslingor och ridvägar kunna utgå. En äventyrslekpark med stockar, linbanor och klätterrep skulle kunna etableras vid någon av entrépunkterna. Dessa aktiviteter i kantonerna är förenliga med reservatets syfte.

I bostadsområdena finns gröna parkstråk som leder till reservatet. På norra sidan av reservatet finns ett fint stråk med blandskog, med bredkroniga barr- och lövträd och hållmarker med blåbärsris. I visionen föreslås att de gröna stråken förstärks och utökas med aktiviteter. Förvaltningen anser att det är bra om en buffertzona med naturmark bevaras och att kopplingen mellan det öppna fältet och bebyggelsen utvecklas. De gamla tallarna är viktiga att bevara för att gynna rovfåglar och hackspettar vilket även ökar områdets rekreativa värde. Gynnsamheten för padda, barrskogsarter respektive eklevande arter skulle ytterligare kunna förstärkas i dessa parkstråk. I rabatter i området skulle växter som gynnar fåglar och fjärilar kunna planteras som bärbuskar, fruktträd och kryddväxter vilket även de boende kan ha glädje av. Populationerna av skyddsvärda växter som Backsippa, Vit Kattost och Säfferrot kan stärkas genom att sprida dem i grönstråken. Grönskan i hela området skulle även kunna fyllas på med grönskande tak och väggar.

Kommande klimatförändringar anses bl. a. leda till att det periodvis blir varmare och att kraftigare regn uppträder jämfört med idag. Det är därför bra om så många som möjligt av träden bevaras ur ekologisk synpunkt men även för att de ger skugga för människorna som ska vistas i parkstråken. Utformningen av parkstråken behöver göras så att de klarar att ta emot intensiva regn men också är anpassade till kommande torra perioder.

NY BEBYGGELSE

Förvaltningen ser positivt på att komplettera området med ny bebyggelse och bygga ihop stadsdelarna med intilliggande stadsdelar. En del av förslagen i visionen ligger på nuvarande parkeringsplatser vilket förvaltningen anser är bra. Många av de nya fastigheterna ligger dock intill starkt trafikerade vägar som E4 och E18 vilket kräver att buller och luftsituationen måste ses över. Detta gäller särskilt höghus för bostäder eftersom det är svårt att få till en tyst sida för hälften av boningsrummen. Det är viktigt att riktvärdena i stockholmsmodellen uppfylls i nybebyggelsen. Husby är ett relativt tyst område, så de höga punkthus som föreslogs där i Svenska bostäders version av järvalyftet kan vara lättare att lösa ur bullersynpunkt. Flera av förslagen till ny bebyggelse i norra Järva ligger på naturmark med inslag av värdefulla ekar, tallar och våtmarker. Planeringen av bebyggelsen bör anpassas så att dessa naturvärden tas tillvara på gårdarna

och genom att bevara vissa naturområden och utveckla dem till rekreativa kvartersparker. Exempelvis finns två ekar som uppskattningsvis är 80 respektive 100 cm i diameter i Akalla vid Volkswagen området samt en vacker hällmarktallskog och ädellövskog östsydost om IBM huset som borde bevaras.

Den stora eken i Akalla

Hällmarktallskog/ädelövkog i Kista

Den nya bebyggelsen som föreslås i Rinkebydalen innebär att det populära promenadstråket kläms mellan bebyggelse och bandy/fotbollsplaner. Förvaltningen anser att bebyggelse i något mindre omfattning kan fungera bra. En överdäckning som bygger ihop Rinkeby mot Sundbyberg ser förvaltningen som positivt.

Markföreningssituationen behöver dock utredas p.g.a. den befintliga macken på Spånga rinkebysvägen 66.

BEFINTLIG BEBYGGELSE

Renoveringen av befintlig bebyggelse är helt nödvändig. Många hus och gårdar är i dåligt skick och det är viktigt att upprustningen gör områdena trivsammare, tryggare och bättre

ur miljösynpunkt och framför allt att de blir energieffektivare. En privatisering av gårdarna anser förvaltningen är bra eftersom den ökar tryggheten och trivseln på gården. Förvaltningen anser att utvecklingen av gårdarna borde ske i en process tillsammans med de boende kring gårdarna. Innerstadens stadsdelsförvaltningar drev 1999-2002 projektet ”Grönskande levande gårdar”, där de boende kring en gård hade en process i fyra steg: visionmöte om gården, samla kunskap för hur visionen kan förverkligas på ett miljöanpassat sätt, planera vad som ska göras på gården och sist tillsammans genomföra åtgärderna. Erfarenheterna visade att de boendes delaktighet gjorde att de tog större ansvar för att behålla gården i gott skick, att trivseln och tryggheten ökade eftersom grannarna lärde känna varandra och de blev dessutom mer miljömedvetna konsumenter. I gårdsarbetet genomfördes åtgärder som energieffektivbelysning på gårdar och i trapphus, boulebanor, gemensamma grill och uteplatser, öppna dagvattenlösningar, lekytor och miljöanpassade växtval.

ENERGIEFFEKTIVT BYGGANDE OCH RENOVERING

I visionen står att miljöhänsyn och energieffektivitet ska eftersträvas. Energieffektiviseringar både gällande nybyggnad och ombyggnad är mycket viktiga åtgärder i arbetet med att minska klimatförändringarna. Det är bra ur energisynpunkt om exempelvis solenergilösningar installeras, om fönstren förses med solskydd, ”keps” så att solen värmer upp inomhus vintertid när den står lågt men hålls ute sommartid när den står högt samt om byggnaden blir extra tät och köldbryggor undviks. Stadens Energicentrum, IVL och Svenska Bostäder samarbetar i ett projekt för att ta fram åtgärder för att renoveringen i Järvalyftets referenskvarter ska bli energieffektiv. Miljöförvaltningen har även i samarbete med Svenska Bostäder, Fortum och Idrottsförvaltningen lämnat in en projektansökan till EU för att fortsättningen av renoveringen i Husby ska kunna ske med ytterligare spjutspetsteknik. Målet är att nå en energianvändning som är betydligt lägre än BBRs krav på mindre än 110 kWh/m² för nybyggda hus. Att installera solceller och andra förnyelsebara energikällor ingår i projektet. Förvaltningen avser att med detta projekt sprida information om hur övriga miljonprogramsområden ska kunna byggas energieffektivt, förutsatt att EU-ansökan beviljas medel. Förvaltningen föreslår att Vision Järva gällande energianvändningen antar en ambitionsnivå, som är mer långtgående än nybyggnadskraven i BBR. Det gäller i både de nybyggda och de ombyggda husen.

TRAFIK

I visionen finns förslag om att koppla ihop gatunätet och bryta trafiksepareringen – där en sådan åtgärd gör nytta. Förvaltningen anser att bryta trafiksepareringen gör nytta framförallt när det gäller att underlätta för gång och cykeltrafik utefter bilvägarna. På så sätt blir även kollektivtrafiken med buss mer lättillgänglig. Trafiksepareringen utformades ursprungligen för barnens säkerhet och trygghet. För att bibehålla möjligheten

för barn att röra sig säkert i området bör inte biltrafiken föras upp i de bilfria områdena. Ett levande stadsliv kan åstadkommas utan att det måste gå biltrafik på affärsstråken liksom på Drottninggatan och Götgatspuckeln. Tekniska förvaltningen och Stadsbyggnadskontoret i Lund har tagit fram en skrift om ett ”Tryggare Lund” där de bl.a. skriver att det är viktigt för tryggheten med befolkade uterum och människorna som rör sig i låga hastigheter. Därför är det angeläget att prioritera de långsamma trafikanterna -både cyklister och gående- när man önskar ett levande stadsrum.

Det är viktigt att de sammanlänknings- och ihopkopplings- av gatu- och järnvägsnät som planeras inte blir barriärer för människor eller grönsaker. Det ska inte innebära att biltrafiken ökar i området. Förvaltningen ser positivt på en Tvärbanedragning som kopplar samman norra Järva med pendeltågen i Barkaby, Sollentuna och Sundbyberg. På sträckan mellan Barkaby och Helenelund skulle s.k. balktransporter kunna prövas. Det är datastyrda vagnar som följer balkar uppe i luften, vilket innebär att de inte skulle utgöra samma barriäreffekter i grönkilen mellan Barkaby och Akalla som tvärbanan.

För att ytterligare öka förutsättningarna till ett hållbart resande är det viktigt att det finns tydligt skyltade cykelvägar till viktiga målpunkter som Kista men även hela vägen in till Stockholms city. Bostäder, kontor, affärslokaler, idrotts och skollokaler i området ska förses med säkra cykelparkeringar i tillräcklig omfattning. I Trafikkontorets handbok ”Cykelparkering i staden” finns rekommendationer om hur cykelparkering kan utformas samt en cykelnorm. Det är bra om det i anslutning till bostäderna också finns tillgång till bilpoolsbilar. I området skulle logistikcentrum för varuleveranser kunna prövas.

Slut

Bilagor

Bilaga 1 Vision Järva 2030, Remissutgåva 2008 |